

Inhoudsopgave

	Voorwoord	3
	1. Energietransitie Gooi en Vechtstreek	4
	Bestuurlijk en juridisch kader	6
	De regionale samenwerking	8
	2. Versnellen verduurzaming gebouwde omgeving	12
	Kenmerken van de gebouwde omgeving	13
	Handelingsperspectief van bewoners	14
	De opgave: Energiebesparing	14
	De aanpak	15
	1. Ketensamenwerking en bundeling energiediensten	15
	2. Onderwijs- en arbeidsmarktkansen energietransitie	17
	3. Energiebesparing bij bedrijven	18
	4. Verenigingen van Eigenaren (VvE's)	19
	5. Verduurzamen monumenten	20
	3. Hernieuwbare energie	21
	De opgaven van energieopwekking en warmtetransitie	22
	De aanpak	22
	1. De Energiekansenkaart	22
	2. Mondaine	23
	3. Gebiedsgerichte Vastgoedscan	23
	4. Regionale Energie Strategie (RES)	24
	5. Transitievisie Warmte	26
	6. Uitvoeringsprogramma RES	28
	4. Organisatie	29
	5. Communicatie	31
	6. Monitoring en evaluatie	33
	Bijlage 1: Overzicht activiteiten en planning	35

Voorwoord

De energietransitie is één van de grootste en meest complexe uitdagingen in de komende decennia. In de regio zijn voor 2050 115.000 woningen en 30.000 bedrijven te verduurzamen, én stappen we over van aardgas naar duurzame manieren van verwarmen en koken. Gemeenten hebben in deze overgang een belangrijke regierol, maar kunnen en willen dit niet alleen. Daarom delen we onze kennis en ervaringen in de regio Gooi en Vechtstreek.

Voor u ligt het uitvoeringsprogramma Energietransitie Gooi en Vechtstreek waarin de vervolgstappen worden gezet naar een 'duurzaam Gooi en Vechtstreek', één van de pijlers van de Regionale Samenwerkingsagenda 2019-2022. Door stevig in te zetten op energiebesparing en opwekking van hernieuwbare energie gaan we in deze regio de klimaatverandering tegen. En dat vanuit het motto van de samenwerkingsagenda: 'Sommige dingen moet je gewoon doen. Voor inwoners, met elkaar.'

Het is voor ons belangrijk dat iedereen mee kan doen en dat de overgang naar een nieuw energiesysteem kansen biedt voor de lokale en regionale economie, bijvoorbeeld voor bouw- en installatiebedrijven. En dat we nauw samenwerken met onder andere provincie Noord-Holland, Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, woningcorporaties, Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek, huurdersbelangenverenigingen, de netbeheerders, nutsbedrijven, bedrijfsleven en energiecoöperaties. Met elkaar beschikken we over veel meer kennis en de benodigde slagkracht. Laten we dat optimaal benutten om van de energietransitie een kans te maken die de regio gaat versterken.

Jan Kastje

Wethouder gemeente Hilversum

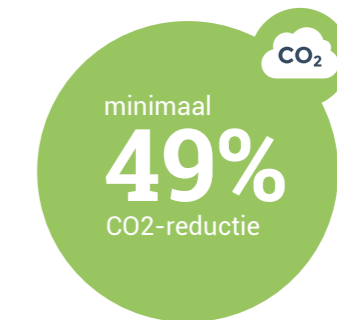
1. Energietransitie Gooi en Vechtstreek

Het regeerakkoord en het Klimaatakkoord zijn helder: minimaal 49% CO₂-reductie in 2030 en uiterlijk in 2050 een aardgasvrije, CO₂-arme gebouwde omgeving.

Deze ambities vertalen zich lokaal naar concrete doelen als aardgasvrije wijken, energiebesparingsmaatregelen en duurzame energieopwekking. Zo ook in de coalitieakkoorden 2018 - 2022 van de gemeenten in Gooi en Vechtstreek. De energietransitie is één van de speerpunten van de Regionale Samenwerkingsagenda 2019-2022. Daarbij is niet de vraag óf overheid en bedrijven moeten versnellen op de energietransitie, maar hoe.

De maatregelen in het Klimaatakkoord voor het verduurzamen van de gebouwde omgeving hebben maatschappelijk gezien grote impact. Zij grijpen direct in op de dagelijkse gang van zaken bij bewoners en bedrijven. Om die reden geeft het Rijk de gemeenten een regierol bij het begeleiden van de verduurzaming van de gebouwde omgeving en de sectortafel elektriciteit. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) lobbyt bij het Rijk om de gemeenten meer doorzettingsmacht te geven, maar vooralsnog zijn de hierna gepresenteerde instrumenten het bestuurlijk en juridisch kader. ■

Bestuurlijk en juridisch kader

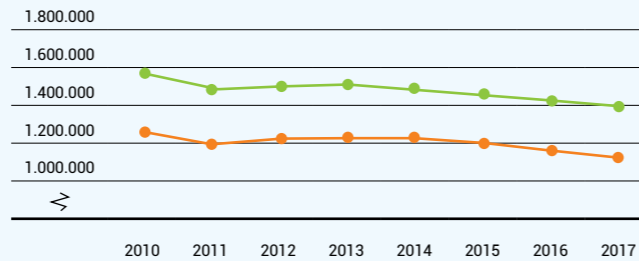

Klimaatakkoord

Het nationaal Klimaatakkoord is de Nederlandse uitwerking van de internationale klimaatafspraken van Parijs (2015). Daarin is overeengekomen dat de opwarming van de aarde ruim onder de 2 graden moet blijven (streven is 1,5 graad). Met het Klimaatakkoord zet Nederland de volgende stap op weg naar een totale energietransitie, met als einddoel 95% CO2-reductie in 2050. Als tussenstap op weg naar het einddoel is afgesproken om het eerste ijkpunt te zetten op 2030, met als doelstelling 49% CO2-reductie ten opzichte van 1990.

Lokaal en regionaal wordt deze doelstelling ook gehanteerd. De CO2-uitstoot in 1990 is voor de regio Gooi en Vechtstreek alleen niet bekend. In plaats van 1990 wordt daarom 2017 als referentiejaar gebruikt. In dat jaar was de uitstoot namelijk vergelijkbaar: op landelijk niveau 163 miljard kilogram koolstofdioxide (CO2). Door 2017 als referentiejaar te gebruiken kan toch het resultaat bepaald worden. In bijgevoegde grafieken staat de CO2-uitstoot in de regio: 1.384,5 miljoen kilogram in 2017, zoals geregistreerd in de landelijke Klimaatmonitor. In de tweede grafiek staat de CO2-uitstoot van de gebouwde omgeving in de regio weergegeven. ■

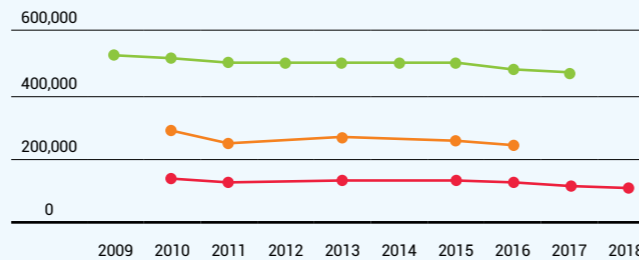
CO2-uitstoot incl. en excl. auto(snel)wegen
Regio Gooi en Vechtstreek, ton

● Totale bekende CO2-uitstoot
● Totale bekende CO2-uitstoot exclusief CO2-uitstoot auto(snel)wegen

Bron: Berekening RWS | 2010 - 2017
Klimaatmonitor

CO2-uitstoot Gebouwde Omgeving
Regio Gooi en Vechtstreek, ton

● Woningen ● Commerciële dienstverlening ● Publieke dienstverlening

Bron: Meerdere bronnen | 2009 - 2018

Aardgasvrij

In het Klimaatakkoord is afgesproken om vanaf 2050 geen aardgas meer te gebruiken. Aardgas is namelijk een fossiele brandstof en bij de verbranding komt het broeikasgas CO2 vrij. Om opwarming van de aarde tegen te gaan, is wereldwijd afgesproken minder broeikasgassen uit te stoten. Daarnaast zijn er steeds meer problemen bij het winnen van aardgas. Denk aan de aardbevingen in bijvoorbeeld Groningen, het aardgas dat opraakt en de afhankelijkheid van andere landen. Omdat in Nederland ca. 7 miljoen woningen met aardgas worden verwarmd, levert stoppen met aardgas voor verwarming een grote vermindering van de CO2-uitstoot op. We moeten dus alternatieve en duurzame manieren vinden om te koken en onze huizen en bedrijfspanden te verwarmen.

De aansluitplicht van de netbeheerder op de aardgasinfrastructuur voor nieuwbouw verviel per 1 juli 2018. Gemeenten kregen de bevoegdheid om voor nieuwbouw gebieden aan te wijzen waar geen nieuwe gasaansluitingen meer komen. De aansluitplicht geldt niet voor bestaande bouw, dat is voornamelijk alleen op vrijwillige basis. Gemeenten zijn volgens het klimaatakkoord de regisseurs van de warmtetransitie voor de gebouwde omgeving. Samen met vastgoedeigenaren, bewoners, netbeheerders en medeoverheden stellen zij voor eind 2021 een 'Transitievisie Warmte' op. Daarin staan voorstellen voor duurzaam aardgasvrij verwarmen en koken. De Transitievisie Warmte bevat een wijk-voor-wijk stappenplan die alle partijen houvast geven voor de planning en de technische (on)mogelijkheden. ■

Omgevingswet

De regierol van de gemeente is vastgelegd in de Omgevingswet. Gemeenten zijn verplicht een samenhangende visie op de fysieke leefomgeving op te stellen, waar energie onderdeel van uitmaakt. Zo maakt de gemeente de ruimtelijke impact van de energietransitie zichtbaar. Daarbij krijgt een gemeente meer bevoegdheden, zoals strengere eisen aan de energieprestatie van nieuwbouw. Inwoners en overige belanghebbenden moeten worden betrokken bij het beleid. Om de doelen van de gemeenten te concretiseren en juridisch te borgen stelt de gemeenteraad het Omgevingsplan en de Omgevingsverordening vast. ■

De regionale samenwerking

Gooi en Vechtstreek wordt als gewenst schaalniveau gezien om aan te sluiten bij de landelijke CO2-reductie doelstelling. Gemeenten zetten in op CO2-reductie door energie te besparen en hernieuwbare energie op te wekken; op de aanpak van maatschappelijk vastgoed en de straatverlichting; en op aardgasloze nieuwbouw en duurzame herbestemming van bestaande wijken. Tot slot zien gemeenten de energietransitie als kans om aan de slag te gaan met het creëren van werkgelegenheid, onderwijs en gezondheid.

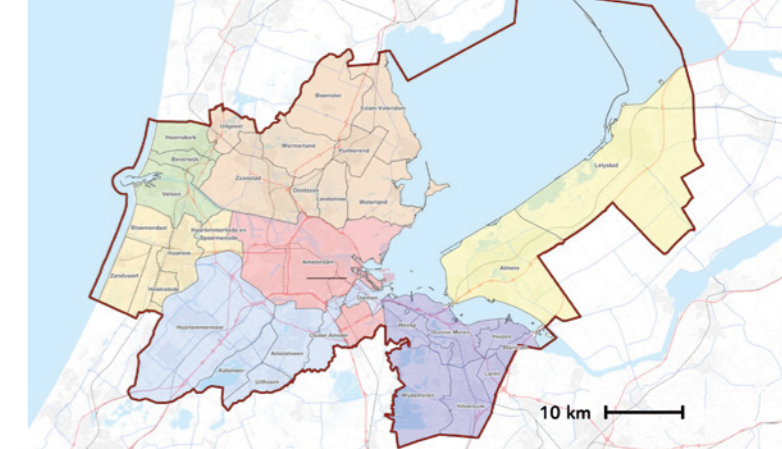
Samen op pad

Om te komen tot een gezamenlijke strategie en aanpak voor een klimaatneutrale regio werken gemeenten, energiecoöperaties, de netbeheerders, nutsbedrijven, waterschap, provincie, bedrijfsleven en woningcorporaties sinds november 2017 samen. 'Samen op Pad' is het regionale programma waarin een langjarige intensieve samenwerking met partners voor de energietransitie is vastgelegd. De focus ligt daarbij op de gebouwde omgeving, omdat daar de grootste energie- en warmtevraag ligt.

Samenwerkingsagenda

Voor de jaren 2019 – 2022 is er een strategische samenwerkingsagenda opgesteld met als titel 'Voor inwoners, met elkaar'. Eén van de speerpunten is 'een duurzaam Gooi en Vechtstreek'. Gemeenten willen dit realiseren door:

- Inwoners en MKB-bedrijven vanuit een regionaal energieloket te ondersteunen bij het isoleren, ventileren en elektrificeren van de gebouwde omgeving.
- Met partners in 2020 geschikte plekken en bronnen (zon, wind, water, geothermie) voor hernieuwbare energie (elektriciteit en warmte) in Gooi en Vechtstreek aan te wijzen in een Regionale Energie Strategie en de Transitievisie Warmte.
- De slagkracht, kennis en expertise op het gebied van klimaatadaptatie, biodiversiteit en milieu te bundelen.

Metropoolregio Amsterdam

Naast de samenwerking met de regiogemeenten maakt Gooi en Vechtstreek deel uit van de Metropoolregio Amsterdam (MRA). MRA heeft de conceptafspraken voor de MRA Duurzaamheid Top in oktober 2019 opgesteld voor de komende twee jaar. Het gaat om de volgende projecten:

1. Concretiseren gezamenlijk duurzaam inkopen en opdrachtgeven.
2. Samen vormgeven van circulaire aanpak textiel.
3. Komen tot circulair bouwen in de MRA via het driejarig Regionaal Programma Cirkelstad.
4. Onderwijs- en arbeidsmarkt kansen op het terrein van verduurzaming en energietransitie.
5. Monitoring en verantwoording duurzaamheid.

Project 4 en 5 zijn opgenomen in dit Uitvoeringsprogramma. De andere projecten hebben raakvlakken met energietransitie maar zijn ondergebracht in andere programma's.

De opgave: een klimaat-neutrale regio in 2050

De hiernaast gepresenteerde energiemix laat zien dat er in Gooi en Vechtstreek een enorm besparingspotentieel van 43% is. Een groot deel van de gebouwde omgeving (65%) is dan ook gebouwd voor 1975. Het reduceren van de vraag naar energie is daarom een belangrijke opgave voor de inwoners, bedrijven en overheden in Gooi en Vechtstreek.

Ten tweede laat de energiemix zien welke mogelijkheden er zijn om in de duurzame energievraag van de regio te voorzien met hernieuwbare energie. Met de stedelijke dichtheid van Gooi en Vechtstreek als uitgangspunt, en het maatschappelijk belang van het behoud van de groenblauwe waarden, moet worden gezocht naar een passende energiemix.

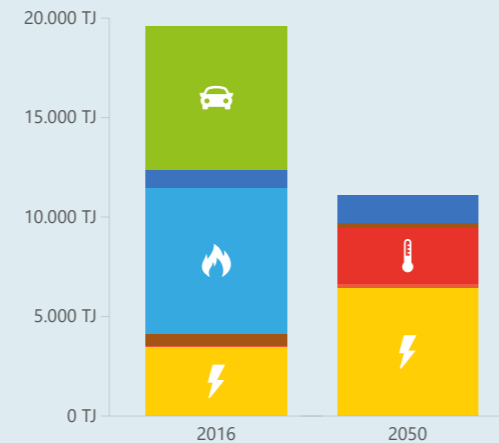
Samengevat zijn er twee opgaven waar de regio voor staat:

1. Het reduceren van de vraag naar energie door de verduurzaming van de gebouwde omgeving (woning- en utiliteitsbouw) te versnellen.
2. Klein- en grootschalige opwekking van hernieuwbare energie.

De uitvoering van deze beide opgaven wordt in de volgende hoofdstukken nader toegelicht met huidige en nog te ontwikkelen projecten.

Energiemix Gooi en Vechtstreek

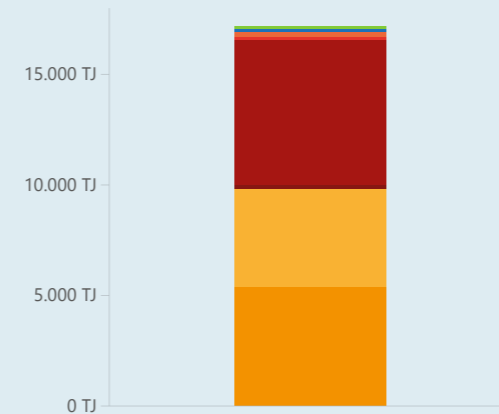
1. Energievraag eindgebruik

Besparing -43%
8.508 TJ

	2016	2050
Benzine / diesel / LPG	7.229	0
Gas overige (o.a. industrie)	926	1.370
Gas gebouwde omgeving	7.299	2
Biomassa en -brandstof	612	253
Collectieve warmte	48	2.850
Individuele zonthermie	17	189
Elektriciteit	3.489	6.447
Totaal	19.620 TJ	11.111 TJ

2. Energiebronnen 2050

Fossiel (overig)	0
Biobrandstof	102
Aardgas	0
Biogas	175
Waterstof import	0
Individuele zonthermie	189
Houtsoortige biomassa	152
Omgevingswarmte	6.562
Restwarmte en diepe geothermie	152
Zonnepanelen	4.451
Windturbines	5.403
Totaal	17.186 TJ

Deze factsheet is gegenereerd door het Energietransitiemodel voor het volgende scenario: pro.energytransitionmodel.com/scenarios/421416

Inwoners: 269.000
Woningen: 128.771
Energiegebruik gebouwde omgeving: 43%

4-6-2019

3. Opgave per thema 2050

Wind

5.403 TJ

254 windturbines op land (3 MW)
0 windturbines op zee (10 MW) / innovatie

Zon

4.640 TJ

898.000 PV-panelen op daken
981 TJ
1.296 ha zonnenveld
3.471 TJ
1.426 MW vermogen PV panelen
95.000 zonnecollectoren
189 TJ
66 MW

Collectieve Warmte

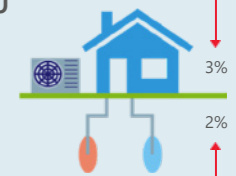
2.850 TJ

Vermogen bronnen: 128 MW
89.000 woningequivalenten
Geothermie (0%)
Restwarmte (5%)
Warmtepompen (88%)
Overig (7%)

Individuele Warmte

6.610 TJ

Warmtepompen 87%
Overig 8%

(Hernieuwbaar) Gas

1.587 TJ

Aardgas (0%)
Biogas (11%)
Waterstof (89%)

Biomassa

253 TJ

Bijstook biomassa 152 TJ
Transport 102 TJ
Overig 0 TJ

2. Versnellen verduurzaming gebouwde omgeving

Het energiebesparingspotentieel in de regio bedraagt 43%. Om dit te benutten willen gemeenten, in samenwerking met regionale partners, inwoners en bedrijven, ondersteunen met het verduurzamen van de gebouwde omgeving. Daarbij richten ze zich op no-regretmaatregelen: isoleren, elektrificeren, ventileren en kleinschalige opwek zoals met zonnepanelen.

De huidige aanpak Energiebesparen Gooi en Vecht, het duurzaam bouwloket (DuBoloket) en de samenwerking met partners binnen 'Samen op Pad' vormen hiervoor de basis. In de afgelopen jaren heeft deze aanpak de regio steun opgeleverd van de Vereniging Nederlandse Gemeenten en de provincie in de vorm van subsidie. Ook de komende jaren krijgt de regio hiervoor een subsidie vanuit de provincie, gericht op verduurzaming van woningen.

Kenmerken van de gebouwde omgeving

Onder de gebouwde omgeving worden alle woningen en bedrijven in de regio verstaan. In Gooi en Vechtstreek gaat het om 115.000 woningen en 30.000 bedrijven. 72% van de woningen is in bezit van particulieren, 28 % is sociale huur. Ruim tweederde van de bedrijven is gevestigd op zogenaamde informele werklocaties. Op bedrijventerreinen zijn er 7.200 en op kantoorlocaties zijn 1.800 bedrijven gevestigd. De bedrijven zijn veelal verspreid over het gebied. Kenmerkend is dat wonen en werken dicht bij elkaar liggen in de Gooi en Vechtstreek.

	Woningen ¹	115.000
	Sociale huur	32.000
	Particuliere huur	16.100
	Koop	66.700

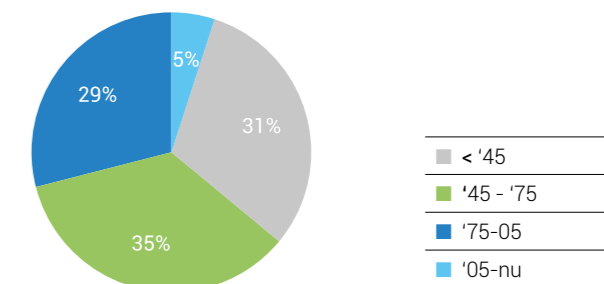
	Bedrijven ²	30.000
	Sociale huur	7.200
	Particuliere huur	1.800
	Koop	21.000

¹ Woonvisie Regio Gooi en Vechtstreek

² CBS, statline

De leeftijd van de woningen is ook bepalend voor de te nemen maatregelen. Tweederde van de woningvoorraad in Gooi en Vechtstreek is gebouwd voor 1975. De isolatiewaarde van deze relatief oudere woningen is meestal niet goed. Daarbij is dit type woningen vaak niet geschikt voor verwarming met lagere temperaturen dan verwarming met (aard)gas. De mate van geschiktheid hangt naast de isolatiewaarde ook af van de kwaliteit van het verwarmingssysteem. Dat maakt dat het grootste deel van de woningvoorraad in Gooi en Vechtstreek nu onvoldoende geschikt is om over te stappen op lage temperatuur warmtebronnen.

Woningvoorraad Gooi en Vechtstreek naar bouwjaar

De opgave voor de gebouwde omgeving richt zich daarom in de komende periode op het versnellen van de verduurzaming van woningen en bedrijven door de bestaande voorraad te isoleren. Zonder deze stap is het vervangen van de warmtebronnen geen effectieve maatregel. Gelet op de omvang van de particuliere voorraad moet het huidige tempo sterk omhoog om de landelijke doelstelling van 49% reductie in 2030 te halen. Indien alle woningen uiterlijk in 2050 zijn verduurzaamd, betekent dit dat er de komende 30 jaar jaarlijks bijna 3.800 woningen aangepakt moeten worden.

Handelingsperspectief van bewoners

Voor inwoners en bedrijven kunnen er verschillende redenen zijn om geen maatregelen te nemen om het energieverbruik terug te dringen. Gebrek aan juiste of volledige informatie kan een argument zijn, maar ook onzekerheid over de garanties van adviezen. Het huidige aanbod van diensten en producten in de regio is divers en moeilijk onderling te vergelijken. Dat geldt voor eenvoudige maatregelen, maar nog meer voor aardgasvrij- en energieneutraal renoveren. Ook de financiële situatie kan een belemmering vormen om te handelen, of een afwachtende houding richting de overheid. Los van enkele maatregelen zoals spouwmuurisolatie, HR++ glas en zonnepanelen, is er relatief weinig vraag naar aardgasvrije renovaties. Met als gevolg dat dit specifieke aanbod achterblijft in de bouwsector, en er ook onvoldoende wordt ingezet op opleiding en training van personeel.

De opgave: energiebesparing

Woningen

In de komende 30 jaar moeten ruim 115.000 woningen in de regio worden verduurzaamd om maximaal in te zetten op energiebesparing. Dat komt neer op ruim 3800 woningen per jaar, een aantal dat nog niet gehaald wordt. De afgelopen jaren hebben gemeenten energiebesparing op verschillende manieren gestimuleerd. Duurzaam Bouwloket geeft vanaf 2016 invulling aan het digitale energieloket in Gooi en Vechtstreek. Er zijn verscheidene energiecoöperaties die inwoners stimuleren en adviseren

over energiebesparingsmaatregelen in en om de woning. Ruim zeventuizend woningeigenaren in de regio hebben de afgelopen vier jaar voor in totaal € 27 miljoen aan verduurzamingsmaatregelen getroffen, die geregistreerd zijn via het Duurzaam Bouwloket. Het totale effect van het Duurzaam Bouwloket is waarschijnlijk groter. Er zullen immers ook bewoners zijn die na advies via het Duurzaam Bouwloket wel maatregelen hebben genomen, zonder dat dit bekend is bij het Duurzaam Bouwloket, bijvoorbeeld als doe-het-zelver. De eerste stappen naar een meer duurzame gebouwde omgeving zijn daarmee gezet, maar dit proces moet worden versneld om de doelstellingen te kunnen halen.

Bedrijven

Ondernemers hebben een grote rol in de opgave om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Bedrijven met een jaarlijks elektriciteitsverbruik van meer dan 50.000 kWh en/of 25.000 m3 aardgas, zijn wettelijk verplicht maatregelen te nemen die zich binnen vijf jaar laten terugverdienen. Samen met de branchepartijen heeft het Rijk voor verschillende bedrijfstakken 'erkende maatregelen' bepaald. Dit als uitwerking van het Activiteitenbesluit bij de Wet milieubeheer. De erkende maatregelen moeten per 1 juli 2019 worden geregistreerd en gemeld bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Veel bedrijven voldoen nu nog niet aan de energie-eisen uit de Wet milieubeheer. Energiebesparing, het opwekken van duurzame energie en/of het gebruik van groene grondstoffen is meestal niet de core business van een ondernemer. In het kader van de energietransitie ontbreekt het de ondernemer vaak aan een combinatie van inhoudelijke kennis, kennis van projectontwikkeling, tijd, samenwerkingspartners en/of geld. Hierdoor worden kansen onvoldoende benut en stranden initiatieven vaak vroegtijdig.

Doel

- Reductie CO2-uitstoot van 49% in 2030 (t.o.v. 2017) en 95% in 2050.
- Zorgen dat woningeigenaren en woningcorporaties komende jaren versnellen met no-regret besparingsmaatregelen in de gebouwde omgeving.
- Bedrijven (inrichtingen volgens de Wet milieubeheer) in de regio met een jaarlijks energieverbruik groter dan 25.000 m3 gas en 50.000 kWh elektriciteit voldoen in 2023 minimaal aan wat wettelijk is voorgeschreven voor wat betreft de energiebesparende maatregelen.

De aanpak

1. Ketensamenwerking en bundeling energiediensten

Voor inwoners, zoals particulieren, huurders, en Verenigen van Eigenaren (VvE's), wordt naast een onafhankelijk Energieloket ook een gebundelde dienstverlening georganiseerd die onder andere het volgende biedt:

- Een betrouwbaar bouwkundig en financieel advies op maat in alle stappen van de keten.
- Een betrouwbaar kwaliteitslabel door gecertificeerde adviseurs en bedrijven.
- Ondersteuning van de kracht van de lokale initiatieven.
- De mogelijkheid tot opschaling tot significante aantallen per jaar.

De aanpak van ketensamenwerking en bundeling energiediensten bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Onafhankelijk Energieloket

Dat kan worden ingevuld door het huidige regionale Duurzaam Bouwloket. Zij doen dit al een aantal jaren naar tevredenheid in de regio en hebben tot eind 2021 een contract. Zij kunnen met hun klantvolgsysteem, nieuwe woondossier, website en onafhankelijke adviesrol een belangrijke schakel zijn in de klantreis. Zoals bij elke nieuwe samenwerking moeten er wel verbeterpunten worden geïmplementeerd. De wens van gemeenten is dat het loket een betere regionale uitstraling krijgt. Duurzaam Bouwloket heeft toegezegd hiermee aan de slag te gaan.

2. Energiedienstenbedrijf Gooi en Vechtstreek (EGV)

Dit is de voorlopige werknnaam voor de regionale organisatie die de ketensamenwerking coördineert en de gebundelde dienstverlening uitvoert. De juridische entiteit moet nog bepaald worden. Die keuze kunnen de partners na vaststelling van het model het beste zelf maken.

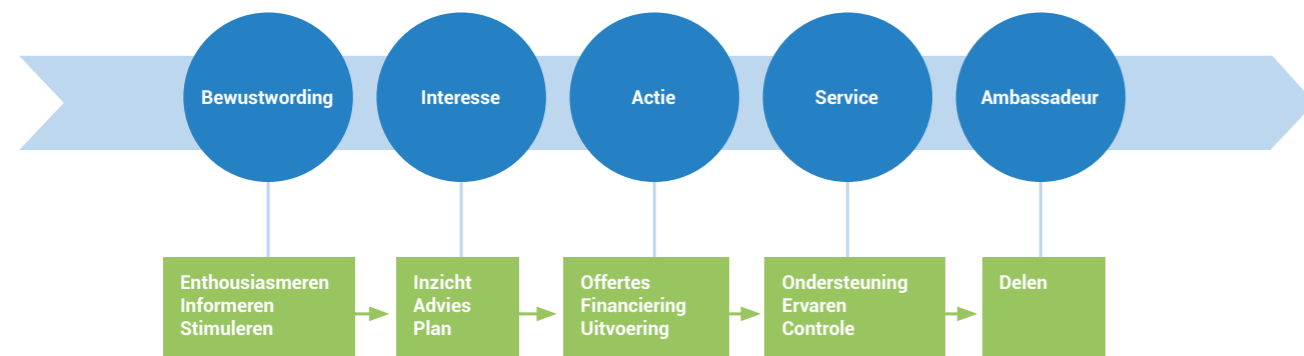

Onder de EGV vallen de volgende onderdelen en bemensing:

- **EGV Bouwcoalitie** Die bestaat uit vier te ontwikkelen productmarktcombinaties op het gebied van monumenten, VvE's, jaren '95 en jaren '30 – '70 woningen. Zij ontwikkelen aardgasloze concepten met energieprestatiegarantie die klein- en grootschalig op wijkniveau kunnen worden ingezet.
- **Een regisseur** Verantwoordelijk voor ontwikkeling en implementatie van het model, uitvoeringsprogramma, evaluatie en rapportage aan het bestuur.
- **Technisch adviseur, gecertificeerd** Marktconform inzetbaar voor schriftelijke kwalitatief hoogwaardige advisering tegen een marktconform tarief. Deels inzetbaar voor ondersteuning van de wijkaanpakken en energiecoöperaties.
- **Communicatieadviseur** Ondersteunend voor extra traffic naar Duurzaam Bouwloket en andere ketenpartners, on- en offline campagnes, het organiseren van bedrijvendagen en afstemming met gemeenten.
- **Coördinatie Energiecoöperaties** Coördinatie van alle lokale en regionale energiecoöperaties voor eenduidige afspraken, training en opleiding van energiecoaches en goede uitvoering van de regionale projecten.

Schematische weergave van de klantreis

(bron: Verkenning ketensamenwerking en bundeling energiediensten / 2019)

Betrokken partijen

- Regiogemeenten (Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Wijdemeren en Weesp) en Eemnes.
- Bedrijven: vertegenwoordigers van de (toekomstige) installateurs en bouwers binnen de Stichting 035Energie.
- Energie Verbonden en de negen Energiecoöperaties: Hilverzon, HET, Eemnes Energie, WattNu, HuizZon, Huizen Duurzaam, ECWijdemeren, Weesp ECO Energie, De Hut van Mie.
- Kenniscentra en opleiders: vertegenwoordigers van Hogeschool Utrecht, regionaal Werkgevers Servicepunt (WSP), Duurzame Aanbieder, Building Changes, Bouw- en installatiemensen Gooi en Vechtstreek, Bloemendal Bouw.

Resultaat

- De opzet van een professionele organisatie (juridische entiteit) met o.a. een bestuur, statuten, werklocatie en administratie.
- Ontwikkelen uitvoeringsprogramma 2020 met de volgende onderdelen:
  - Organisatieontwikkeling.
  - Educatie opleiding en training.
  - Innovatiekalender.
  - Geplande projecten en activiteiten.
  - Implementeren klantreis (continue proces).
- Werkprotocollen en vier Product Markt Combinaties
- Uitvoering geplande projecten
  - VvE's: Huidig projectteam en nieuwe bouwcoalities.
  - Wijkaanpak; Energiecoöperaties en Energie Verbonden.
  - Gebouwgebonden Financiering; HET en 035 Energie.
- Ontwikkelen nieuwe projecten
  - Living Lab voor VvE's.
  - Pilot jaren '95 wijkaanpak.
  - BV Arbeidsmarkt.
  - Outcome fund.

Planning

Het project is gestart in het laatste kwartaal van 2019 en loopt door tot eind 2022. Daarna kan het energiedienstenbedrijf financieel op eigen benen staan maar zullen de Regio en gemeenten via het bestuur invloed behouden op de koers en kwaliteit van de uitvoering.

2. Onderwijs- en arbeidsmarktkansen energietransitie

Er is een tekort aan gekwalificeerde arbeidskrachten voor het realiseren van de energietransitie in de regio. Dit komt overeen met het landelijk beeld. Voor het vergroten van onderwijs- en arbeidsmarktkansen wordt in de Metropool Regio Amsterdam (MRA), samen met andere relevante stakeholders, een Human Capital Agenda (HCA) Klimaatopgave Noord Holland en Flevoland ontwikkeld. Vooruitlopend op de formele vaststelling van een HCA Klimaatopgave starten er drie concrete trajecten, waarin regionale overheden, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen afspraken maken over bij-, om- en opscholingstrajecten voor essentiële functies voor de energietransitie.

Gewerkt wordt aan:

- Het opzetten van een grootschalig zij-instroom traject (100 monteurs per jaar) onder de noemer transitie-installateur. Dit is in samenwerking met Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV), Vakschool Technische Installaties (VTI), Opleidings- en ontwikkelingsfonds voor het Technisch Installatie Bedrijf (OTIB), Techniek Nederland, ROC van Amsterdam, ROC Nova, Alliander en Vattenfall. De door House of Skills ontwikkelde Paskamer wordt ingezet als skillstool voor de selectie, matching en opleiding van kandidaten.
- Het opstarten van een transitietraject voor opscholing waarbij werknemers bewust worden gemaakt van de benodigde skills van de toekomst in 10 bedrijven. Het voorstel is om dit in ieder geval uit te rollen naar partijen als Alliander, Tata Steel en Engie. Dit traject is in samenwerking met OTIB, Hogeschool van Amsterdam, Cross Over en Hogeschool Saxion.
- Het ontwikkelen van een pool voor begeleiding in de praktijk voor zij-instromers in samenwerking met OTIB, Techniek NL, UWV, VTI, Vattenfall en Alliander.

Betrokken partijen

Regiogemeenten, MRA-bureau, koepelorganisaties, ondernemers- en brancheverenigingen, opleidingsfondsen en onderwijsinstellingen.

Resultaat

- HCA Klimaatopgave voor Noord-Holland en Flevoland en een hieraan gekoppelde MKB aanpak. Daarin moeten afspraken worden gemaakt tussen de regionale overheden

en de genoemde partijen om te zorgen dat er voldoende gekwalificeerde arbeidskrachten beschikbaar zijn en voor het realiseren van de ambities. Elementen als bewustwording, werving en om-, her- en bijscholing met gezamenlijke organisatie van begeleiding van deelnemers, maar ook benodigde aanpassingen in het initiële onderwijs moeten hierin worden vastgelegd.

- Realisatie van een light-versie van een 'Werkvloer' waar mensen zich kunnen oriënteren op het werk van de toekomst, een loopbaangesprek kunnen voeren, zich kunnen oriënteren op om- en bijscholing en workshops kunnen volgen. Dit kan goed gecombineerd worden met de ontwikkeling van de regionale energiedienst voor het verduurzamen van woningen. Belangrijk neveneffect van De Werkvloer is dat het voor inwoners concreet en zichtbaar wordt dat de klimaatopgave kansen op werkgelegenheid biedt en daarmee draagvlak vergrotend werkt.

Planning

Het project is gestart in het eerste kwartaal van 2020 en loopt door tot eind 2022.

3. Energiebesparing bij bedrijven

Samen met betrokken partijen wordt een aanpak ontwikkeld die de knelpunten wegneemt die er nu voor zorgen dat energiebesparing bij bedrijven achterblijft. De aanpak is gericht op het onafhankelijk informeren over en stimuleren van energiebesparende maatregelen. Binnen de hele keten wordt samengewerkt en de klantreis is volledig verzorgd. De aanpak is afgestemd op de uitvoering van toezicht en handhaving van bedrijven ('wortel en stok'-benadering).

Omdat de Omgevingsdienst Flevoland Gooi en Vechtstreek (OFGV) ook voor de provincie Flevoland actief is, wordt gekeken naar een aanpak voor het hele verzorgingsgebied van OFGV. In 2019 en 2020 draait de pilot 'Stimulerend toezicht' van OFGV waarbij de ondernemer met nieuwe technologie wordt ondersteund bij het doorvoeren van de verplichte energiebesparende maatregelen. Hoe de aanpak er verder uit gaat zien is mede afhankelijk van de inventarisatie van bestaande activiteiten (en hun effectiviteit) van de regiogemeenten en de OFGV.

Betrokken partijen

Regiogemeenten, lokale bedrijvenkringen, bedrijven federatie, OFGV, provincie Flevoland en de Flevolandse gemeenten.

Resultaat

Effectieve ketenaanpak met een optimum tussen informeren & stimuleren (wortel) en toezicht & handhaving (stok) waarbij bedrijven versneld energie besparen, minimaal voldoen aan de Wet milieubeheer en hun platte daken gebruiken voor de opwekking van duurzame energie.

Planning

Het project is gestart in het eerste kwartaal van 2020 en loopt door tot eind 2022.

4. Verenigingen van Eigenaren (VvE's)

Vanaf eind 2017 wordt in de regio Gooi en Vechtstreek het regionale VvE-verduurzamingsproject uitgevoerd in samenwerking met de regio Eemland. Doel van dit project is het opzetten van een platform met voorlichtingsactiviteiten voor VvE's, zoals het Meerjarenonderhoudsplan (MJOP), splitsingsakte, goed bestuur, gebouwgebonden financiering, woonlastenneutraliteit etc. Belangrijk onderdeel is het ontzorgingstraject voor VvE's met betrekking tot verduurzaming. VvE's die aan basiseisen voldoen komen in aanmerking voor een intakegesprek ter waarde van €1.500,-. Er vindt een quickscan van de VvE plaats en een gesprek met het bestuur en de Algemene Ledenvergadering. Als er voldoende perspectief en draagvlak is kan de VvE een marktconform advies aanvragen. Er worden momenteel jaarlijks 30 intakegesprekken gesubsidieerd, en het idee is om dat de komende jaren verder door te voeren. VvE's betalen zelf hun maatwerkadvies voor energiebesparende maatregelen. Dat advies is geschikt voor de uitvraag naar bouwteams, subsidiering van maatregelen en gebouwgebonden financiering door het Nationaal Energiebespaarfonds (NEF). Op dit moment ligt er een werkvoorraad van 40 VvE's in de regio Gooi en Vechtstreek. Hierbij worden ruim 2000 appartementen de komende drie jaar verduurzaamd. Dit deel van het project loopt door in 2020 en is geborgd in de gebundelde dienstverlening, achter het regionale energieloket. Er zullen ook voor dit onderdeel bouwcoalities gevormd en/of 'opgeleid' worden om aan de slag te kunnen gaan met de VvE verduurzamingsaanpak.

Betrokken partijen

VvE's, bouwcoalities (bouw- en installatiebedrijven, opleidingsinstellingen), regio Gooi en Vechtstreek.

✓ Resultaat

- Informatievoorziening over de verduurzaming van VvE's als onderdeel van het energieloket.
- Begeleiding van 40 VvE's in de regio Gooi en Vechtstreek om te verduurzamen.
- Opschaling naar de verduurzaming van 2.000 appartementen in de Gooi en Vechtstreek.
- Ontwikkeling van een VvE verduurzamingsaanpak, als onderdeel van gebundelde dienstverlening via het regionaal energiedienstenloket.

▶ Planning

Het project is gestart in het laatste kwartaal van 2017 en loopt door tot medio 2020. Daarna wordt het voortgezet als onderdeel van de ketensamenwerking en bundeling energiediensten.

5. Verduurzamen monumenten

Eigenaren van historische bebouwing en monumenten beseffen steeds vaker de monumentale waarde van hun woningen én gebrekkige energie-efficiëntie. In de regio heeft iedere gemeente eigen wet- en regelgeving voor monumenten en beschermde stad- en dorpsgezichten, die van invloed is op duurzaam renoveren van de woning met behoud van authentieke elementen. Voor de woningeigenaar is het vaak onduidelijk wat wel en wat niet mag. Welke invloed dit heeft op uitstraling, rendement en risico's of ongewenste bijeffecten als vochtproblematiek. En welke financieringsmogelijkheden er lokaal en landelijk zijn. Ook ontbreekt het bij lokale aannemers en installateurs vaak aan kennis en ervaring om deze energie-maatregelen op 'monumentale' manier uit te voeren. Er is behoefte en noodzaak aan oplossingen voor verduurzaming met behoud van cultuurhistorische waarde. Daarom worden voor verschillende karakteristieke woningtypen in de regio online menukaarten en offline maatwerkadviezen gemaakt.

🔗 Betrokken partijen

- Opdrachtnemer bureau Groene Grachten, als specialist duurzaam erfgoed.
- Welstandsadviseurs/-commissies uit de gemeenten in de regio.
- Deskundigen vanuit de gemeenten in de regio over communicatie, duurzaamheid, vergunningverlening, bouwtechniek en erfgoed/monumenten.
- Vanaf fase 2 breiden we dit uit met de bouwcoalities, die als onderdeel van de gebundelde dienstverlening worden gevormd.

✓ Resultaat

Dit project is vooral gericht op de eerste twee stappen in de 'bewonersreis'; bewustwording en interesse. Beoogde resultaten:

- 'Groene Menukaart' die per woningtype de mogelijkheden weergeeft om erfgoed te verduurzamen. Het biedt eigenaren handelingsperspectief. Het biedt de overheid en welstand een handvat voor vergunningverlening en beoordeling van verduurzamingsplannen voor erfgoed.
- Gerealiseerde voorbeeldprojecten duurzaam erfgoed. De bewoners van deze panden worden weer ingezet als 'ambassadeur'.
- Communicatie-uitingen om de bekendheid Groene Menukaart te vergroten als onderdeel van de bredere communicatie van de regionale energiedienst.
- Integratie in het Energiedienstenbedrijf voor de uitvoering en realisatie verduurzaming van de monumenten.

▶ Planning

Het project is gestart in het eerste kwartaal van 2019 en loopt door tot in 2020. Daarna wordt het voortgezet als onderdeel van de ketensamenwerking en bundeling energiediensten.

3. Hernieuwbare energie

De zoektocht naar passende grootschalige opweklocaties en het vervangen van bestaande aardgasnetwerken in de Gooi en Vechtstreek is complex. De gemeenten gaan in komende periode verkennen wat geschikte en gedragen plekken zijn voor hernieuwbare energie in de regio. Ook wordt de warmtetransitie op wijkniveau in kaart gebracht. Daar waar draagvlak is willen de gemeenten met partners in pilots aan de slag om warmtebronnen te verduurzamen en/of grootschalige opweklocaties te realiseren.

Als overheid de regio voeren op de energietransitie, zodat inwoners en bedrijven de overstap naar duurzame energie kunnen maken, vergt samenwerking met diverse stakeholders en een intensief participatietraject. In de (nabije) toekomst zal energie immers steeds vaker lokaal en door bewoners en ondernemers opgewekt gaan worden. De samenhang met de Omgevingsvisie is van groot belang, omdat de ruimte een schaars goed is en de energietransitie niet de enige uitdaging is waar we voor staan. Alleen zo kunnen we komen tot geschikte en gedragen plekken en bronnen voor hernieuwbare energie.

De opgaven van energieopwekking en warmtetransitie

Het opwekken van hernieuwbare energie brengt ook grote uitdagingen met zich mee voor de regio Gooi en Vechtstreek, een regio met veel bijzondere cultuurhistorische kwaliteiten en een hoge stedelijke dichtheid. Het landschap om de kernen is grotendeels cultuurlandschap en in de kernen zijn vaak gebieden of gebouwen met hoge stedenbouwkundige, architectonische of monumentale waarden, al dan niet met een beschermd status. Nagenoeg de volledige Vechtstreek valt daarbij onder het huidig en mogelijk toekomstig UNESCO Werelderfgoed Stelling van Amsterdam (SvA) en de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW).

Er is binnen de huidige beleidskaders weinig ruimte binnen de regio voor het opwekken van duurzame (bijvoorbeeld wind- en zonne-) energie. Het is echter denkbaar dat de kaders zullen (moeten) veranderen. De provincie geeft in haar ontwerp omgevingsvisie aan dat energiewinning moet passen bij 'de draagkracht van het landschap'. Vanwege de uitdagingen die de energietransitie met zich meebrengt, is er een Heritage Impact Assessment (HIA) opgesteld die inzicht geeft in hoe de ruimtelijke impact van opwekking van energie zich verhoudt tot de cultuurhistorische kwaliteiten van Gooi en Vechtstreek.

Zoals ook in het vorige hoofdstuk beschreven is het grootste deel van de gebouwde omgeving in Gooi en Vechtstreek op

dit moment niet geschikt is om over te stappen op andere warmtebronnen, zonder dat daarvoor kosten worden gemaakt die door een modaal huishouden niet gedragen kunnen worden. Daarbij is er voor de bestaande bouw een landelijke aansluitplicht op aardgas. Ontkoppelen kan alleen op vrijwillige basis. Kortom, er is nog geen infrastructureel en wettelijk kader voor een duurzaam energiesysteem.

De aanpak

1. De Energiekansenkaart

Om de juiste afwegingen en keuzes rondom de energietransitie te maken is inzicht nodig op het gebied van beschikbare duurzame bronnen, infrastructuur (ondergronds en bovengronds) en (onderhouds- en verbouwings-) plannings. Alle data die hiervoor beschikbaar zijn, zijn op regionale schaal gebundeld in de Energiekansenkaart. Op basis van de data wordt inzicht verkregen waar kansen liggen om wijken/buurtten te verduurzamen. Inzichten worden vertaald naar o.a. de Transitievisie Warmte (TVW). Deze data moet worden onderhouden (up-to-date houden) en verder ontwikkeld worden richting bruikbare kaarten en data voor alle betrokken partijen.

Betrokken partijen

- Partners binnen Samen op Pad. De Dataclub is de werkgroep werkzaam aan de energiekansenkaarten. Hierin zitten o.a. netbeheerders, waterschap, gemeenten en woningcorporaties.
- Landelijk Expertisecentrum Warmte.

Resultaat

- Regionale financieel-technische analysestrategieën aardgasvrije wijken, op basis van de data overheid (landelijk en lokaal) en partners in het BOEG.
- In beeld brengen van kansrijke gebieden om te starten met de transitie naar aardgasvrije energievoorziening.
- Met het gebruik van data over zowel de ondergrond en bovengrond, moet een zo compleet mogelijk beeld over de toekomst van energievoorziening in de regio worden gecreëerd. Het is een belangrijke basis voor de Transitievisie Warmte en Regionale Energie Strategie.

Planning

Het project is gestart in het eerste kwartaal van 2019 en loopt door tot en met 2021.

2. Mondaine

Vanuit verschillende partijen worden data ontwikkeld en aangeleverd ten behoeve van de energietransitie. Dit wordt echter vaak in verschillende modellen weergegeven die niet aan elkaar te verbinden zijn. Vanuit het Mondaine project wordt een systeem ontwikkeld om dit wel mogelijk te maken. De regio Gooi en Vechtstreek is een pilot om deze benadering te testen. Met behulp van deze aanpak kan o.a. de energiekansenkaart verrijkt worden. De inzichten kunnen gebruikt worden voor zowel de Regionale Energie Strategie als de Transitievisie Warmte.

Betrokken partijen

De partijen die betrokken zijn bij dit project zijn alle partners binnen 'Samen op Pad'. Zij zijn vertegenwoordigd in de Dataclub van de Energiekansenkaart. Er wordt samengewerkt met Quintel Intelligence en Balance van het consortium van het Mondaine Project.

Resultaat

Er worden integrale systeeminzichten verkregen voor keuzes rondom Transitievisie Warmte (TVW) en de Regionale Energie Strategie. Dat leidt tot een zo compleet mogelijk overzicht van de kansen en beperkingen rondom de energietransitie voor Gooi en Vecht.

Planning

Het project is gestart in het tweede kwartaal in 2019. In het tweede kwartaal van 2021 wordt de beoogde koppeling opgeleverd.

3. Gebiedsgerichte Vastgoedscan

Een vastgoedscan biedt een werkwijze om vanuit corporatie- en particulier bezit gebiedsgericht aan de slag te gaan met de aardgasvrije energievoorziening. In de energiekansenkaart ligt de nadruk op de ondergrondse en bovengrondse infrastructuur. Met de vastgoedscan wordt het inzicht in de kansen en beperkingen voor aanpakken voor aardgasvrije energievoorzieningen uitgebreid. Het is daarmee een hulpmiddel bij de selectie van wijken en buurten om te starten met het aardgasvrij maken.

Met de vastgoedscan kunnen woningcorporaties en de regio – in combinatie met de kansen vanuit de infrastructuur en mogelijkheden om werk-met-werk te maken – gebieden aanwijzen om te starten met de warmtetransitie. Ook wordt inzichtelijk waar corporaties zelfstandig aan de slag kunnen of waar corporaties elkaar nodig hebben.

Betrokken partijen

De partners van Samen op Pad, woningcorporaties en gemeenten. In samenwerking met Servicepunt Duurzame Energie.

Resultaat

De vastgoedscan biedt een hulpmiddel bij het inventariseren van plekken 'om te starten met aardgasvrij'. Ook levert het inzicht in waar belanghebbende partijen elkaar nodig hebben. Hierbij vooral gericht op het vastgoed (zowel particulier als corporatie bezit).

Planning

Het project start in het tweede kwartaal van 2020. In het laatste kwartaal van 2020 wordt de vastgoedscan opgeleverd.

Betrokken partijen

Op niveau RES Noord-Holland Zuid: deelregio's Zaanstreek/Waterland, Amsterdam, Haarlemmermeer, IJmond/Zuid Kennemerland en Amstelland, energiecoöperaties, Natuur en Milieufederatie en programmaorganisatie RES NHZ.

Op lokaal niveau: o.a. gemeenten, lokaal bedrijfsleven, netbeheerder Alliander, maatschappelijke organisaties, energiecoöperatie en inwoners.

Resultaat

Het opleveren van een deel-RES voor de Gooi en Vechtstreek als onderdeel van de RES- Noord-Holland Zuid met daarin een voorstel voor:

- Het opwekken van duurzame elektriciteit op land als bijdrage aan de landelijke doelstelling om 35 TWh duurzame energieopwekking op land te realiseren in 2030. Er komen afspraken in te staan over de hoeveelheid opwek van elektriciteit door wind en zon op land, de elektriciteits-infrastructuur en de ruimtelijke inpassing.
- De regionale verdeling van warmte met daarin opgenomen wat het warmteaanbod is (industrie, geothermie etc.), de warmtevraag, de infrastructuur en de ambitie.

De RES wordt uiteindelijk opgenomen (geborgd) in de ruimtelijke plannen van de deelnemers. Elke twee jaar worden de gemaakte keuzes in de RES opnieuw afgewogen.

Planning

Het RES-proces is gestart in het eerste kwartaal van 2019. De concept-RES, met een indicatief bod, moet klaar zijn op 1 juni 2020 en de definitieve RES op 1 maart 2021. Daarna volgt iedere 2 jaar een update van de strategie.

4. Regionale Energie Strategie (RES)

Met een Regionale Energie Strategie wordt invulling gegeven aan de landelijke doelstellingen vanuit het Klimaatakkoord. Nederland is verdeeld in 30 energieregio's die ieder een eigen Regionale Energie Strategie opstellen. Regio Gooi en Vechtstreek is onderdeel van de RES-regio Noord-Holland Zuid en maakt een deel-RES. Het proces om de RES tot stand te brengen begon in 2019 met een startnotitie die in de gemeenteraden, Provinciale Staten en algemeen besturen van de Waterschappen is vastgesteld. De startnotitie beschrijft de voorgestane procesaanpak en de kaders en randvoorwaarden binnen het proces. Na de vaststelling van de startnotitie is in de herfst 2019 gestart met een participatieproces. Lokaal (gemeente) en per (deel-)regio worden thematische en ruimtelijke ateliers georganiseerd om informatie en input op te halen voor de RES en de samenleving te betrekken bij de opgave van de RES.

Proces en planning concept RES

Proces en planning RES 1.0

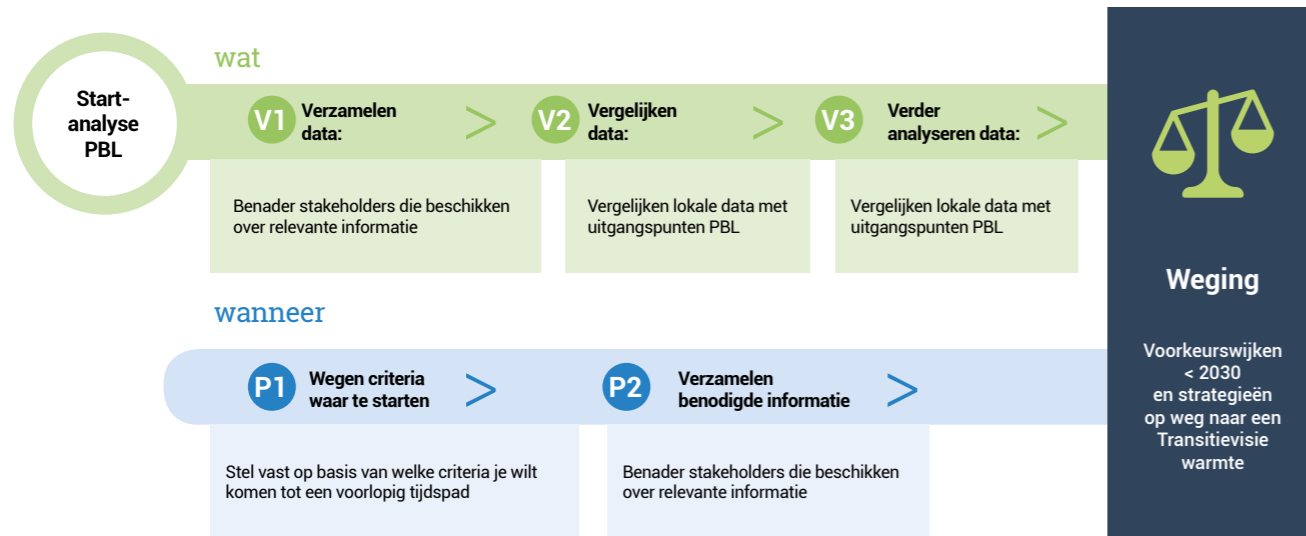

5. Transitievisie Warmte

De Transitievisie Warmte (TVW) is de routekaart naar een aardgasvrije toekomst. In 2021 dient iedere gemeente een TVW te hebben. Op regio-niveau wordt een analyse uitgevoerd van de strategieën voor aardgasvrije buurten. Dit vergt een combinatie en interpretatie van gemeentelijke, regionale en landelijke gegevens, waaronder de regionale

energiekansenkaart. Parallel daaraan verloopt het opstellen van regionale wegingscriteria, om zo op een eerlijke en transparante wijze te komen tot een keuze voor de wijken die voor 2030 van het aardgas af kunnen.

Proces om tot voorkeurswijken te komen (bron: Leidraad Transitievisie Warmte)

We werken regionaal samen om de benodigde data samen te stellen en analyses met onze regionale stakeholders uit te voeren (stappen V1, V2 en V3). Daarbij combineren we de landelijk beschikbaar gekomen Leidraad Transitievisie Warmte met onze regionaal opgestelde energiekansenkaarten. Op basis van deze data wordt duidelijk waar kansen liggen om wijken/ buurten te verduurzamen. De volgende stap (V2) is om deze te vergelijken met de landelijke informatie en samen te bepalen welke aanvullingen we nog nodig hebben (V3). Zo ontstaat er een steeds completere analyse van de buurten en bijpassende strategieën om deze te voorzien van duurzame warmte. Daarbij gaat het niet alleen om de technisch/financiële mogelijkheden per wijk, maar ook om de bereidheid van bewoners, woningcorporaties, netbeheerder en andere partijen om voor 2030 te gaan investeren in het verduurzamen van een wijk. Daarom is participatie essentieel in deze fase.

De gemeenten stellen hun eigen TVW op en voeren hun eigen participatietraject uit, maar er wordt vanuit de regio samengewerkt bij de ontwikkeling ervan. Dat doen we door samen de regionale analyse uit te voeren voor de data (financieel-technische wijkanalyse), onze criteria voor het voorlopige tijdspad op te stellen en zoveel mogelijk te werken vanuit een gezamenlijke aanpak voor een regionale aanbesteding.

Betrokken partijen

Op regionaal niveau: regiogemeenten, provincie, waterschap, bedrijfsleven, netbeheerder Alliander, woningbouwcorporaties, huurdersverenigingen, OFGV en Energie Verbonden.

Op lokaal niveau: o.a. gemeente, lokaal bedrijfsleven, netbeheerder Alliander, maatschappelijke organisaties, energiecoöperaties en inwoners.

Resultaat

- Regionale financieel-technische analysestrategieën aardgasvrije wijken (V1, V2 en V3 Leidraad).
- Regionale criteria voorlopig tijdspad voorkeurswijken voor 2030 (P1 en P2 Leidraad).

Planning

In het eerste kwartaal wordt gestart met de analyse van aardgasvrije buurten. Vaststelling vindt plaats in het 4e kwartaal 2020 of het 1e kwartaal 2021.

6. Uitvoeringsprogramma RES

Na het opstellen van een regionale energiestrategie worden de ruimtelijke consequenties geborgd in de ruimtelijke plannen van de deelnemende gemeenten. Tegelijkertijd zal het bod aan het Rijk voor wat betreft het grootschalig opwekken van duurzame energie in de vorm van windturbines en zonneweiden projectmatig worden aangepakt. Samen met de plannen en reeds bestaande activiteiten voor energiebesparing vormt dit het Uitvoeringsprogramma RES Gooi en Vechtstreek.

Betrokken partijen

Op regionaal niveau: regiogemeenten, provincie, waterschap, bedrijfsleven, netbeheerder Alliander, woningbouwcorporaties, huurdersverenigingen, OFGV en Energie Verbonden.

Op lokaal niveau: o.a. gemeenten, lokaal bedrijfsleven, netbeheerder Alliander, maatschappelijke organisaties, energiecoöperatie en inwoners.

Resultaat

Het einddoel is een regionaal uitvoeringsprogramma wat gekoppeld is aan de RES 1.0 en wat wordt gedragen door alle gemeenten en de belangrijkste stakeholders. Het programma beschrijft de activiteiten die de overheden (provincie, waterschap en gemeenten) samen gaan doen om het RES-bod in 2030 gerealiseerd te krijgen. Daarbij is de rol van de diverse stakeholders cruciaal voor het slagen van de opgave.

Planning

Het opstellen van het uitvoeringsprogramma start in het eerste kwartaal van 2021 en wordt in dat zelfde jaar afgerond en vastgesteld. Daarna start de uitvoering.

4. Organisatie

De energietransitie is een opgave die vele partijen raakt en verschillende belanghebbenden kent. De regie en coördinatie van dit uitvoeringsprogramma ligt bij de regio. De portefeuillehouders Milieu & Duurzaamheid zijn de opdrachtgever. Het Bestuurlijk Overleg Energietransitie Gooi en Vechtstreek (BOEG) heeft een belangrijke adviesrol.

BOEG en RET-en

Eind 2017 is 'Samen op Pad' getekend en het Bestuurlijk Overleg Energietransitie Gooi en Vechtstreek (BOEG) gevormd. Dit bestaat uit gemeenten, woningcorporaties, Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek, huurdersbelangenverenigingen, netbeheerders en energiecoöperaties. Delen van dit uitvoeringsprogramma worden in BOEG-verband uitgevoerd. BOEG bestaat uit twee vormen:

A. BOEG Stuurgroep

Deelnemers:

- Waterschap AGV.
- Voorzitter Milieu en Duurzaamheid Regio Gooi en Vechtstreek.
- Provincie.
- Dir. Bestuurder namens woningcorporaties.
- Dir./vertegenwoordiger namens netbeheerders.
- Afgevaardigde namens de gemeenten.
- Programmacoördinator Regio (secretaris).

B. BOEG Groot

Deelnemers:

Naast leden stuurgroep BOEG (hierboven), sluiten aan

- vertegenwoordigers namens OFGV, Energiecoöperaties, huurdersverenigingen, bouwbedrijven en opleidingsinstellingen.

Het Bestuurlijk Overleg Energietransitie Gooi en Vechtstreek (BOEG) wordt geadviseerd en ondersteund door het Regionaal Energietransitie Team (RET) algemeen (uitvoering Samen op Pad). In onderstaande tabel staat wie er in het RET vertegenwoordigd zijn.

Naast het algemeen RET zijn er drie werkgroepen RET:

- Werkgroep Besparen & verduurzamen gebouwde omgeving en communicatie (aan de slag).
- Werkgroep Data/kaarten (basis op orde).
- Werkgroep Grootschalige opwek, warmtenetten en ruimte (nader onderzoeken).

Binnen deze werkgroepen worden concrete projecten die relevant zijn voor de specifieke werkgroep besproken. Daar waar afstemming gewenst is over projecten met het algemene RET en eventueel het BOEG, wordt dit vanuit de werkgroepen voorbereid. De voorbereidingen van de BOEG-overleggen ter bestuurlijke besluitvorming vinden in het algemene RET plaats.

Afstemming over de voortgang van de drie werkgroepen en over onderwerpen die voor alle RET-leden relevant zijn, vindt plaats in het algemene RET.

Ambtelijk en bestuurlijk overleg energietransitie

Naast het RET is er een ambtelijk en een bestuurlijk overleg energietransitie. Aan het ambtelijk overleg nemen de beleidsambtenaren energie/duurzaamheid van de gemeenten deel. Zij zijn adviserend aan het bestuurlijk overleg Milieu en Duurzaamheid Gooi en Vechtstreek waaraan de portefeuillehouders van de verschillende gemeenten deelnemen.

5. Communicatie

Gemeenten bundelen de krachten, werken samen en communiceren met dezelfde boodschap naar verschillende stakeholders. Het Rijk, RES NHZ, Regio Gooi en Vechtstreek en de gemeenten zetten communicatietrajecten uit met daarbij behorende communicatiemiddelen. Dit staat beschreven in de Communicatieaanpak Energietransitie.

Uitgangspunten

Een uitwerking van de communicatiestrategie, de resultaten en planning staat uitgebreid beschreven in het document Communicatieaanpak Energietransitie. De uitgangspunten staan hier samengevat.

- Er wordt voortgeborduurd op de landelijke en provinciale campagnes ten aanzien van de energietransitie.
- In de communicatie ligt de nadruk op het bieden van handelingsperspectief om mensen in beweging te krijgen en tot actie over te laten gaan. Met daarbij specifieke aandacht voor energieneutraal of CO2-arm wonen.
- De aanpak is een afgeleide van een regionale stakeholdersanalyse waarin staat welke mate van belang en welke mate van invloed de verschillende stakeholders hebben. Iedere gemeente gaat ook aan de slag met een eigen lokale analyse.
- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de communicatie en participatie met hun bewoners en lokale partijen. De regionale communicatie- en participatie uitgangspunten kunnen door gemeenten worden gebruikt bij de bewonerscommunicatie, onder andere voor de lokale verrijking RES. Er wordt gebruik gemaakt van leefstijl/doelgroepsegmentatie, in ieder geval in de participatie en communicatie ten behoeve van aardgasvrije wijken.
- De landelijke campagne 'Iedereen doet wat!' wordt doorvertaald naar de gemeenten en de Regio. Er wordt een gezicht gegeven aan lokale en regionale initiatieven met (rol)modellen uit de regio. Eventueel kunnen samenwerkende organisaties ook meedoen aan deze regionale en lokale vertaling (met eigen beeldmateriaal, foto's, logo's gemeenten, etc.).
- Er wordt gewerkt met kernboodschappen die door gemeenten, samenwerkende organisaties en de Regio worden ingezet om de energietransitie regiobreed op een uniforme manier te laten leven.
- De beschikbare communicatiemiddelen, zoals factsheets en animaties van RES NHZ worden gebruikt en beschikbaar gesteld en zo nodig naar de deelregio Gooi en Vechtstreek vertaald en toepasbaar gemaakt.

6. Monitoring en evaluatie

Het is belangrijk dat de voortgang van de uitvoering wordt gemonitord.

Dit om de volgende redenen:

1. Het maakt inzichtelijk of met de uitvoering de doelstellingen worden gehaald.
2. Hieruit kunnen we opmaken of we het goed doen (bereiken we wat we ons hadden voorgenomen met de doelstellingen) en of we het goede doen (doen we wat we ons hebben voorgenomen). Op grond van de resultaten kunnen we onze aanpak bijstellen.
3. Met zicht op de voortgang kunnen we communiceren met onze omgeving en de stakeholders die betrokken zijn bij de uitvoering van dit programma.

De prestatiedoelstellingen en beleidsdoelstellingen meten we op:

1. Output: welke prestaties of mijlpalen zijn er bereikt binnen het programma?
2. Outcome: wat zijn de effecten van onze activiteiten?
3. Impact: in hoeverre komen we dichterbij de middellange (2022) en lange termijn (2030 -2050) doelen?

Iedere activiteit in dit uitvoeringsprogramma wordt gemonitord. Veder maken we gebruik van de landelijke Klimaatmonitor. Monitoring is echter geen doel op zich, het is een middel om de voortgang van het uitvoeringsprogramma te volgen, het effect van de activiteiten te meten, te evalueren en waar nodig bij te sturen op de route. Terugkoppeling van de resultaten is daarnaast belangrijk om de stakeholders betrokken en actief te houden.

Energietransitie Gooi en Vechtstreek

Uitvoeringsprogramma 2020-2022

Regio
Gooi en Vechtstreek